

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Икономика и управление (селско стопанство).

Автор на дисертационния труд: ДОБРИ МАТЕЕВ ДУНЧЕВ, редовен докторант към катедра „ИКОНОМИКА“, при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: ОЦЕНКА НА ИНОВАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕЦИЗНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ

Рецензент: доц. д-р Христина Стефанова Харизанова-Бартос, УНСС,
катедра „Икономика на природните ресурси“, професионално
направление: 3.8 Икономика, Икономика и управление

определенна за член на научното жури със заповед № РД-16 546 /25.06.2020 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Развитието на аграрния сектор се намира в нова конкурентна среда, като за да отговори(сектора) на засилените изисквания за производство и реализация на продукцията, следва да внедрява иновативни практики, които да подпомогнат този процес, приложен чрез прецизно земеделие, като то се явява иновативен, технологично и информационно базиран, интелигентен подход за идентифициране, анализ и управление на променливите за получаване на рентабилно производство с оптимална продукция и опазване на ресурсите. Устойчивото развитие изиска аграрното производството да бъде оптимизирано, за да може да се постигат необходимите добиви с възможно най-малки разходи на ресурси и именно търсенето на подходящи методи и тяхното прилагане обосновава актуалността на избраната тема.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта е прецизно формулирана и е в синхрон със заложените задачи, а именно: да се анализира техническата и икономическата ефективност на иновационните технологии в селското стопанство, въз основа на което да се оцени възможността за внедряването им в България при специфичната за отделните сектори производствена и институционална обусловеност.

Заложените задачи са формулирани като етапи и са 7 на брой, които последователно показват разгръщането на дисертационния труд.

В дисертационният труд са коректно формулирани предметът на изследването (оценка на ефекта от приложението на иновационните технологии в прецизното земеделие) и Обект на изследване (секторът на меките плодове).

Заложена е една основна хипотеза - внедряването на иновации спомага за повишаване на техническата и общата икономическа ефективност, която авторът в дисертационния труд доказва.

Заложеният методически подход е „Изследване на случай“, като се изследват пет ферми, обект на анализ целящ оценка на прилагането на инновационни технологии в прецизното земеделие основавано на авторово проучване проведено във Великобритания и България (2016-2019 г.).

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е в обем от 217 страници, от които основната част е 194. Трудът е разделен на три глави (Глава първа: Теоретична концептуализация на устойчивото развитие и зависимостта му от иновации и технологии; Глава втора: Изследване на технологиите при производството на меки плодове и анализ на техническата и икономическата им ефективност; Глава трета: Възможности за технологично развитие на българското земеделие на основата на цифровизацията). Текстът в дисертацията е написан на висок стил, обхващащ последователно теория, методология и получените резултати на база на които са изведени и основните насоки в трета глава. Част от резултатите са представени чрез фигури и таблици.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Дисертационният труд е базиран на 331 източника, от които на кирилица 17, на латиница 294 и 19 от интернет базирани.

Първа глава на изследването дисертант Дунчев използва разнообразни литературни източници, които изграждат солидна теоретична рамка, на базата на която е адаптирана теоретичната рамка на проучването, а именно: 1)Направен е преглед на еволюцията в концепциите за иновации, разгледани са основните фактори, влияещи върху тези процеси, както и особеностите им в земеделието; 2)Проследени са различни дефиниции за прецизно земеделие и са представени основните технологии при отглеждането на различни земеделски култури; 3)На основата на теоретичния анализ е избрана методическа рамка на проучването. Във втора глава са изследвани технологиите при производството на меки плодове и анализ на техническата и икономическата им ефективност. Направена е съпоставка на икономическата ефективност в България и Великобритания при производството на меки плодове, базирани на няколко изследвани случаи. Трета глава представя синтез на евентуални възможности за технологично развитие на българското земеделие на основата на цифровизацията, като са застъпени онези иновативни решения, които са подходящи при производството на меки плодове.

На базата на трите глави са представени конкретни предложения и становища за подобряване на процесите при производството на меки плодове.

5. Приноси на дисертационния труд.

Посочените от дисертанта основни научни и приложни приноси са резултат от проведеното изследване и са негова заслуга.

Научни приноси

Формулираните приноси в дисертационния труд отговарят напълно на описаните в автореферата, а именно:

- На базата на изследване на разнообразна литература е предложен модел за изясняване същността, видовете и особеностите на иновациите в земеделието
- Въз основа на анализ и оценка на съществуващите концепции е изведена дефиниция за прецизното земеделие и са изяснени основните му компоненти.
- Предложена е методика за изследване и оценка на ефекта от приложението на иновационните технологии в прецизното земеделие.

Научно-приложни приноси

Предложените научно-приложни приноси са 4 и отговарят на разработеният дисертационен труд. Формулировките са следните:

- На основата на сравнителния метод са изяснени различията в производителността, разходите и приходите при различните технологии.
- На база на възприетия методически инструментариум е оценен ефектът от приложението на иновационни технологии в производството на меки плодове.
- Изследвана е ролята и значението на научноизследователската и развойна дейност за стимулиране на иновационната активност в аграрния сектор.
- Разгледани са възможностите за институционална подкрепа на прилагането на иновациите и цифровизацията на селските райони

6. Критични бележки и въпроси.

Дисертационният труд би спечелил, ако се изведе списък с таблици и фигури за по-лесно проследяване на резултатите показани чрез визуални методи.

Публикувани статии и цитирания.

Предложените за рецензиране публикации са 4, от които една самостоятелна и една под печат. Публикациите са публикувани в престижни списания в тематичната област в която пише докторанта. Оценявам публикациите на много високи ниво, като те са свързани с дисертационния труд и отговарят на неговото съдържание.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оцена **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди да на ДОБРИ МАТЕЕВ ДУНЧЕВ образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност Икономика и управление (селско стопанство).

Дата: 29.07.2020.....ИЗГОТВИЛ
гр. София **СТАНОВИЩЕТО: .....**
 (доц. д-р Христина Харизанова-Бартос)